

Sant Mateu del Maestrat: la joia medieval i renaixentista que respira història

Hi ha pobles que no es visiten, es viuen, et sorprenen. Sant Mateu del Maestrat és, indubtablement, un d'aquests. Des de lluny, ja es percep l'ombra majestuosa de les seues muralles medievals, que envolten la ciutat antiga com qui protegeix un tresor. Passejar pels seus carrers empedrats és fer un viatge en el temps, retrocedint a una època de castells, convents, palaus renaixentistes i concilis eclesiàstics.

La plaça Major: cor de la vida social i històrica

El punt central és la plaça Major, un espai porticat on la vida quotidiana s'entrellaça amb la història. La Casa de la Vila, amb la seua façana renaixentista i la torre del rellotge, domina l'espai, mentre que palaus senyorials i edificis nobles mostren la riquesa i el poder dels habitants medievals. És aquí on Sant Mateu va acollir el Concili de Sant Mateu durant el Cisma d'Occident (1378-1417), una reunió que tractava d'harmonitzar disputes internes de l'Església, una prefiguració dels debats més àmplis que tindrien lloc a la Disputa de Tortosa. El 15 d'agost de 1429, en una cerimònia celebrada a l'Església Arxiprestal de Sant Mateu, el papa Climent VIII, un dels darrers papes cismàtics, va renunciar al papat da-

vant el poble, posant així fi al Cisma d'Occident.

Aquesta acció va ser el resultat d'un procés de pressió política i religiosa que incloïa la mediació del cardenal Pere de Foix i el suport del rei Alfons el Magnànim. Després de la renúncia de Climent VIII, el papa Martí V va nomenar Gil Sánchez Muñoz bisbe de Mallorca, tot i que no va poder prendre possessió del càrrec fins al 1431 a causa d'un conflicte amb el monjo de Ripoll Galceran.

Passeig vora muralles: la fortalesa viva

Les muralles que envolten la ciutat antiga són un testimoni de la seua importància defensiva. Les torres i portals conviden a un passeig entre pedres centenàries, amb visites sobre el Maestrat que recorden els temps en què Sant Mateu era un punt estratègic i vigilant. Cada portal, cada torre, cada racó de la muralla parla de batalles, pactes i rituals religiosos que van marcar la història local.

Edificis històrics imprescindibles

Sant Mateu és un museu a l'aire lliure, amb monuments que revelen el seu passat:

– Església Arxiprestal de l'As-

sumpció, amb elements gòtics tardans i renaixentistes, centre de la vida espiritual.

– Palau dels Ducs de Medinaceli, mostra del poder nobiliari i de l'elecció renaixentista.

– Hospital de Sant Joan Baptista, exemple de l'arquitectura assistencial medieval.

– Palau del Marqués de Villorres. Conegut popularment com el Sindicat. Renaixentista, del segle XVI,

és un palau renaixentista amb façana de carreus magnífics que encara conserva la tipologia distributiva del gòtic. En destaquen els elements següents: les pilastres decorades amb grotescos que envolten les finestres, l'escut nobiliari situat sobre la porta.

– Restes de castells i torres defensives, que recorden la protecció del poble i el seu caràcter estratègic.

Personatges que van fer història

Si la pedra defineix Sant Mateu, la seua gent la fa viva. Entre totes les figures destaca el Pare dominic Francesc Mulet (Sant Mateu del Maestrat, 1624–València, 1675). Va ser un destacat poeta barrocc, conegut per la seua obra satírica i escatològica. La seua composició més famosa és el *Tractat del pet*, una obra en vers que tracta amb humor i profunditat el fenomen dels pets, explorant-ne la naturalesa i la rellevància cultural. A més, se li atribueixen dues comèdies satíriques: *Los amors de Melisenda* i *La infanta Tellina i el rei Matarot*, que parodien obres serioses anteriors. La seua influència va ser comparable a la del Rector de Vallfogona al Principat, i va rebre el sobrenom de "el Quevedo valencià" per la seua agudesia i estil provocador.

Cosme de Palma de Fontes va ser un humanista i teòleg nascut a Sant Mateu del Maestrat. Va obtenir el doctorat en teologia i va participar activament en el Concili de Trento, defensant la religió catòlica a Flandes, on va ser perseguit per les autoritats protestants. El 1564, va ser nomenat canonge lectoral de la recentment creada catedral d'Oriola per Felip II, qui també el va cridar a

Emigdi Subirats
escriptor

la cort per encarregar-li la traducció al llatí d'algunes obres gregues de sant Atanasi que es trobaven en mal estat a la biblioteca d'El Escorial.

Sant Mateu avui: una joia viva i comparable a Morella

Avui, la ciutat antiga, les places, els palaus i les muralles segueixen parlant de la història, dels concilis, dels poetes i de la vida medieval que va definir el seu caràcter. Passejar-hi és submergir-se en un temps on la fe, la política i l'art es trobaven en cada racó.

Sant Mateu del Maestrat és, sens dubte, una joia medieval i renaixentista que respira història, un poble on la cultura i la pedra es fonen per oferir una experiència única. Cada carrer, cada portal i cada edifici sembla dir: "Aquí va passar la història, i encara hi viu".